

РЕЗИЮМЕТА

на трудовете на

доц. д-р Александър Стоянов Омарчевски

1. Монографията „Св. император Константин I Велики (306-337)“ (София, 2016) представлява опит за цялостно животоописание на императора-свещенник, като акцентите в него са поставени върху неговото отношение към религията като цяло и към християнството в частност. Неговото управление е повратен момент в историята както на Църквата, така и на Римската империя. Тогава постепенно се слага край на преследванията на християните, а с Миланския едикт тяхната вероизповед е призната за позволена в империята религия (*religio licita*). С издадените от него закони на Църквата са възвърнати отнетите ѝ през време на гоненията имуществата, духът на строгите римски закони е смекчен в посока на по-хуманно третиране на човека, официализирани са големи християнски празници, на епископите са дадени права на съдии по граждански дела. Оттогава гръко-римската цивилизация и християнството заедно започват да създават една нова обществена среда. Свободата дадена на Църквата да решава съборно възникващите в нея проблеми, кулминира в свикването с активното съдействие на императора на Първия вселенски събор, който става образец за следващите поколения. Показани са и факторите, допринесли за колебливата позиция на владетеля по отношение на арианството скоро след събора.

Изследванията, както е видно от библиографията към монографията, в световната историческа наука са многобройни. За съжаление, в родната църковна историография липсва цялостно изследване на живота и епохата на св. Константин. Това беше поводът да се заема със задачата да предложи такава на българската аудитория. Друг мотив са кръглите годишници (1700) от различни събития през този важен период от историята на Църквата. Опитал съм се да извлека и синтезирано да представя на читателя множеството запазени извори от онази епоха. Част от най-важните от тях, за удобство преведени на български език, са представени в Приложение към изследването.

Естествено е, че с една монография не би могло да се даде отговор на дългата редица от въпроси, повдигани от една толкова динамична и изпълнена с важни събития епоха. Много от тях остават като отправна точка за бъдещи изследвания. Въпреки това се надявам, че с този труд ще бъде

запълнена една празнота в българската църковно-историческа книжнина. В този си вид настоящата монография ще бъде полезно помагало за студентите, както и за всеки любознателен читател.

2. Другите представени за рецензиране публикации биха могли съдържателно да се обединят в няколко групи. В първата от тях са разгледани различни аспекти и проблеми от областта на Общата история на Църквата:

№ 2 – „Кошмарът на Константин: Крисп и Фауста“ – попада в същия проблемен кръг и е част от сборник, представящ резултатите от научен проект под мое ръководство под надслов „От толерантност към признаване“, посветен на 1700-годишнината от издаването на Миланския едикт (313 г). Този текст беше представен и на Международната конференция в гр. Ниш по същия повод.

№ 6 – „Съборът при Дъба (403 г.)“, посветена на 1600-годишнината от успението на св. Йоан Златоуст (БМ 2008 Supplementum).

№ 11 – „Църква и държава в епохата на императора Юстиниан I (527-565)“, посветена на 80-годишнината на проф. протопрезвитер д-р Радко Поптодоров (Шумен, 2006).

№ 12 – „‘Афтартодокетизмът’ на император Юстиниан I“, в памет на проф. д-р Христо Стоянов (Богословски размисли, София, 2005).

3. Друга тематична група публикации и посветена на проблематиката, свързана с мястото на християнството в Европа днес. В нея попадат:

№ 3 – „Предизвикателствата на постмодернизма към Православието“ (на бълг. и англ. език) в сборника „Християнство и философия“, т. 1, представящ резултатите от Национален научен проект по ОПРЧР „Образование, религия, медии и политика: анализ на реалности“ (София, 2014).

№ 10 – „Европейската конституция и Православието в Обединена Европа“ (на бълг. и англ. език), в сборник „Православието и светът днес“ от VI конгрес на Висшите православни богословски школи – София, 5-10.10.2004 г., С., 2006.

№ 13 – „Проблемът за християнските корени на европейската цивилизация в текста на Конституцията на ЕС“ (сп. Християнство и култура, 4/2004).

№ 15 – „Има ли значение християнството за Европа“ (на бълг. и англ. език), представен на поредица от социални семинари съвместно с Фондация „Конрад Аденауер“.

4. В друга група попадат публикациите, посветени на различни проблеми на образованието:

№ 7 – „The Challenges of the Bologna Process for the European Orthodox Schools of Theology, Particularly in the Doctoral Degree“ представлява доклад пред VII Конгрес на Висшите православни богословски школи – Йоенсу, Финландия, 2006 (Joensuu, 2007).

№ 8 – Предизвикателствата пред науката във връзка с членството на България в ЕС“, доклад на Международна научна конференция на СУБ (Стара Загора, 2007).

№ 14 – „Има ли място за предмета ‘Религия’ в българското училище“ в сборник „Образование и възпитание за утре“ (София, 2015).

5. Последната тематична група включва публикации, посветени на етични проблеми и свързани с участието ми във форуми на Фондация „Човещина“:

№ 4 – „Човечност и християнски добродетели“ в Алманах 20 години Фондация „Човещина“ (София, 2013).

№ 5 – „Основните християнски добродетели“ в сборник „Човечността на човечеството“, (София, 2011).

6. Като помагало за подготвящите се кандидат-студенти в Богословския факултет съставих:

№ 9 – „Христоматия с изворови текстове за писмен кандидат-студентски изпит по Теология“ (София, 2006).

Така представените публикации за участие в конкурса, надявам се, ще подпомагат подготовката на студентите в Богословския факултет на СУ „Св. Климент Охридски“, а и други заинтересувани читатели, които се интересуват от засегнатата в тях проблематика. Що се отнася до текстовете от областта на Общата история на Църквата смятам, че те дават своя принос за нейното развитие в България.

Александър Стоянов Омарчевски